

ANDREJ UCHYTIL

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
ARHITEKTONSKI FAKULTET
HR - 10000 ZAGREB, KACICEVA 26

IZVORNI ZNAJSTVENI ČLANAK

UDK 72-05 (497.5) ŠEGVIĆ, NEVEN "19"

TEHNIČKE ZNANOSTI / ARHITEKTURA I URBANIZAM
2.01.01 - ARHITEKTONSKO PROJEKTIRANJE

ČLANAK PRIMLJEN / PRIHVACEN: 19. 12. 2003. / 16. 03. 2004.

UNIVERSITY OF ZAGREB
FACULTY OF ARCHITECTURE
HR - 10000 ZAGREB, KACICEVA 26

ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER

UDC 72-05 (497.5) ŠEGVIĆ, NEVEN "19"

TECHNICAL SCIENCES / ARCHITECTURE AND URBAN PLANNING
2.01.01 - ARCHITECTURAL DESIGNING

ARTICLE RECEIVED / ACCEPTED: 19. 12. 2003. / 16. 03. 2004.

STRATIFICIRANJE PROJEKTANTSKOG OPUSA ARHITEKTA NEVENA ŠEGVIĆA

STRATIFICATION OF NEVEN ŠEGVIĆ'S ARCHITECTURE

ARHITEKTURA MODERNE
HRVATSKA ARHITEKTURA
ŠEGVIĆ, NEVEN
XX. STOLJEĆE

MODERNISM
CROATIAN ARCHITECTURE
ŠEGVIĆ, NEVEN
20TH CENTURY

Autor članka bavi se istraživanjem opusa arhitekta Nevena Šegvića. U trijadi njegova djela – arhitektonski rad, teorijski rad, pedagoški rad – tekst obrađuje problematiku samo prvog segmenta. Primjenom kronološkoga kriterija očitavanja kataloga autor sagledava vrijednost pojedinačnoga djela unutar duktusa cjelovitoga stvaralačkog opusa. Verifikacijom i valorizacijom radova te uspostavom stratifikacije elaborira se teza o postojanju pet problemsko-razvojnih faza arhitektonskog opusa Nevena Šegvića.

This article is a study of Neven Šegvić's architecture focusing on his architectural achievements as one of the three main subject areas of his work (along with his theory and teaching). The author evaluates each work within the entire collection through a chronological study of catalogues. Through the analysis and assessment of Šegvić's works and stratification, the author elaborates his thesis of five development stages in Šegvić's architectural career.

UVOD

INTRODUCTION

Kada se krajem osamdesetih godina prošlog stoljeća u sklopu znanstvenog projekta „Atlas arhitekture Republike Hrvatske” prikupljao materijal za monografiju radova prof. Nevena Šegvića,¹ otvorila se na prvi pogled pragmatična dilema da li sistematizaciju grada provesti prema tipološkom ili kronološkom ključu.

Iako se u prvi mah činilo da tipološki ključ nudi efikasniji uvid u materijal, sam profesor Šegvić otklonio je tada takvu ponudenu mogućnost.

Ponovnim očitavanjem kataloga, što je primarni zadatak ove studije, nastojalo se razotkriti uzroke ondašnje odluke i potvrditi ispravnost odabranoga metodološkog kriterija. Time je ujedno definiran i osnovni cilj: pokušati vrijednost pojedinoga djela projicirati u sukus stvaralačkoga arhitektonskog opusa.

Kronološki niz, aditivnog nizanja „nepreglednog materijala”, iako krije opasnost gubitka uočavanja kvalitativnog duktusa, ipak neophodnom primjenom „subjektivne selekcije” razotkriva repere istoga. Morfološka i strukturalna suština arhitektonsko-urbanističkog djela ukazuje se tada kao sastavni dio jedinstvene misli o prostoru te upućuje na problemski tok razotkrivenih razvojnih faza.

U vlastitu poimanju rada, prof. Šegvić očito nije razlikovao „velike” i „male” projekte - svi su oni bili jednakovrijedne karike u autorskom rukopisu arhitekta.

Na taj se način arhitektonski opus Nevena Šegvića - iako jedinstven u cjelini, uz minimalna stilska odstupanja u vidu anticipacije, retardacije ili paralelizma pojedinih razvojnih tokova - ukazuje u fazama, stratificiran, a kronološki ga možemo podijeliti u pet razdoblja: I. faza do 1942. godine; II. faza od 1945. do 1960. godine; III. faza od 1960. do 1965. godine; IV. faza od 1965. do 1975. godine; V. faza nakon 1975. godine.

AKUMULACIJA

ACCUMULATION

Život u Splitu, srednjoskolska izobrazba na Tehničkoj školi, osobni i poslovni kontakti obitelji definiraju doba akumulacije arhitektonskog afiniteta mladoga Šegvića.² Prostorno iskustvo geometrije Dioklecijanove palače najprecizniji je „input” koji će obilježiti opus budućeg arhitekta. Moc i sigurnost velikog jedinstvenog poteza, kontrola fizički velikih dimenzija, elementarnost horizontale s jedne strane, a s druge, danas općepoznata priča o palači i gradu - o transformaciji arhitekture u urbanizam, o odnosu pojedinačnog i općeg, o stilskoj heterogenosti, o oktroyiranom i spontanom, o nacionalnom i internacionalnom izrazu, o autohtonom i univerzalnom - samo su neki od stvaralačkih impulsa toga slojevitoga grada koje je N. Šegvić projicirao u svoje djelo.

Jos u dačkim danima, u neformalnim razgovorima akumulaciju slojevitosti splitskog urbaniteta usadio mu je karizmatički arheolog i konzervator don Frane Bulić. Utjecaj Fabijana Kaliterne, najproduktivnijega splitskog arhitekta toga doba, ne možemo direktno pratiti (osim u nekim ranim, školskim radovima), ali njegova sjena prisutna je kao orijentir: Kaliterne inzistira na istraživanju „mediteranskog kolorita”, njegovi radovi 30-ih godina purificirani su u izrazu, a tradicionalni elementi arhitekture funkcionalistički su impostirani.³ (Poslije, na svojim predavanjima Šegvić će, aludirajući na diskusiju oko natječaja za Oceanografski institut na rtu Marjana u Splitu - koja je polarizirala „suvremeni” projekt E. Šena i „tradicionalistički” projekt F. Kaliterne - ukazivati na objektivnu vrijednost izvedene Kaliternine zgrade kojoj je upravo vremenska distanca potvrdila njenu „funkcionalnost”).

Godine 1935. Neven Šegvić obavlja stručnu praksu u birou Helena Baldasara i Emila Cici-

SL. 1. VILA CIPCI, SPLIT, PUT MEJA, 1941.
FIG. 1 VILLA CIPCI, SPLIT, PUT MEJA, 1941

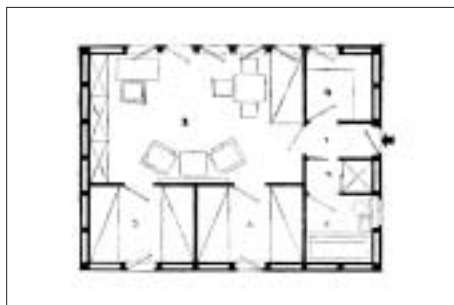
SL. 2. NAJAMNA KUĆA KEZIĆ, SPLIT, GUPČEVA UL., 1943.
FIG. 2 HOUSE KEZIĆ, SPLIT, GUPČEVA ST., 1943

¹ ŠTULHOFER, UCHYTIJL, 1995.

² U domu majčina brata, graditelja Marina Marasovića, Neven Šegvić susreće osebuje ličnosti: Fabijana Kaliternu (tast M. Marasovića), Ivana Mestrovica, Harolda Bilinica, Lavoslava Horvata...

³ Potporni zid i ulazni portal Mestroviove rezidencije na Mejama i Oceanografski institut na Marjanu u Splitu, hotel „Dalmacija” u Hvaru...

SL. 3. STANDARDNA KUĆICA, TIP A, PROJEKT, 1945.
FIG. 3 STANDARD HOUSE, TYPE A, DESIGN, 1945

lianija; njihovi splitski radovi posjeduju rijetku sposobnost „pogospodivanja” urbanog ambijenta u kojem izrastaju.⁴ Slično svojstvo pratit ćemo na gotovo svim nadolazećim Šegvićevim radovima.

Preko graditelja Marina Marasovića⁵ on upozna je djelo Ivana Mestrovica i otkriva djelatnost atelijera Bilinić-Horvat, koji su s Mestrovicom surađivali na njegovim arhitektonskim projektima; na nekim radovima i sam je sudjelovao kao crtač. (Na predavanjima studentima, kao i u svojim tekstovima, Šegvić će se uvijek iznova vraćati djelovanju arhitekta Lavoslava Horvata u Dalmaciji, koje je isticao kao paradigmatički primjer adekvatnog pristupa u mediteranskom prostoru.)

I. INAUGURACIJA (DO 1942. GODINE)

I INITIATION (UNTIL 1942)

Neven Šegvić pripada onom krugu hrvatskih arhitekata „treće generacije” koja stupa na javnu arhitektonsku scenu nakon Drugoga svjetskog rata.⁶ Ipak, njihov razvojni put odgođen je ratom koji razmeđuje prve, inicijalne radove od kasnije profiliranog opusa. Tome krugu pripadaju Lovro Perković (rođen 1910.), Božidar Rašica (1912.), Vladimir Turina (1913.), Neven Šegvić (1917.), Ivo Vitić (1917.), a generacijski i Vjenceslav Richter (1917.).

Prve dvije splitske kuće („Cipci” i „Kezić”) u svojem „skrivenom” ishodišnom jedinstvu, ali dijametralno suprotnoj oblikovnoj pojavnosti, jasno će odrediti krajnje točke cjelokupnog opusa Nevena Šegvića. Nikada kasnije neće se toliko približiti asketskoj „loosovskoj” kubičkoj formi, niti „kovačičevski” regionalnoj prilagodbi. Unutar tih granicnih od-

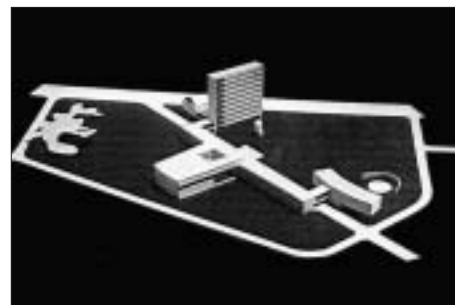

SL. 4. CK KPJ, BEOGRAD, POSTNATJECAJNA STUDIJA, 1947.
FIG. 4 CK KPJ, BELGRADE, POST-COMPETITION STUDY, 1947

rednica Šegvić će filozofskim nagonom „renesansnog problematičara” inicirati traženje biti samosvojnog autorskog izraza.

Svoje prve kuće gradi još u studentsko doba. Tada uočenu bipolarnost arhitektonskih tendencija u Hrvatskoj - što će poslije zamijeniti svijest o kompleksnosti, sintezi i postojanoj stvaralackoj metodi - Šegvić očitava kako u splitskoj (Pariska i Praška škola, zagrebački utjecaji), tako i zagrebačkoj (Tehnički fakultet, „Iblerova škola”) arhitektonskoj klimi.⁷ Njegov deklarativni nastup izveden je možda malo preradikalno, ali u najboljoj tradiciji „đaka Iblerove škole” kojom njeguje svijest o kulturnom miljeu arhitekture i tretmanu svakoga arhitektonskog zadatka kao specifičnog.

I Šegvićev neposredni „mentor” Drago Galić (od kojega će sigurno baštiniti rigoroznu odgovornost prema tlocrtnoj organizaciji) sredinom tridesetih godina svojim prvim samostalnim radovima u miljeu dubrovačkoga Lapada istodobno nastupa bipolarnim pristupom: „apstraktnim” geometrijskim korpusom hotela „Splendid” i „regionalno” slojevitom arhitekturom svojega prvog remek-djela - „kućom Jaksić”. Isto tako, i njegov višegodišnji „mentor” Lavoslav Horvat (od kojega će naslijediti ljubav i sklonost k poetici „običnog”, pučkog graditeljstva), arhitekt vrhunske rafiniranosti, senzibiliteta i sposobnosti redukcije izraza, samozatajno gradi antologijsko djelo hrvatske arhitekture - obiteljsku kuću „Čulić” na Firulama u Splitu.⁸

SL. 5. TEHNIČKI FAKULTET, ZAGREB, BORONGAJ, PROJEKT, 1947.
FIG. 5 FACULTY OF ENGINEERING, ZAGREB, BORONGAJ, DESIGN, 1947

SL. 6. ADAPTACIJA SAMOSTANSKOG SKLOPA SV. MARIJE ZA MUZEJ SREDNJOVIJEKOVNE UMJETNOSTI, ZADAR, PROJEKT, 1949.-1953.

FIG. 6 CONVERSION OF THE MONASTERY COMPLEX OF ST MARY INTO A MUSEUM OF MEDIEVAL ART, ZADAR, DESIGN, 1949/53

SL. 7. TIPIZIRANA STAMBENA ZGRADA, BEOGRAD, NATJECAJNI PROJEKT, 1947.

FIG. 7 TYPICAL APARTMENT BLOCK, BELGRADE, COMPETITION ENTRY PROJECT, 1947

4 Hotel „Ambasador”, zgrada „Bratimske blagajne” i vile na Bacvicama...

5 PIPLOVIĆ, 1995: 953

6 UCHYTL, 1998: 66

7 ŠEGVIĆ, 1946: 301

8 „Godine 1934. Lav Horvat je pocienio „svetogrđe”. U jeziku internacionalizacije arhitekture postavio je na obiteljskoj kući Čulić u Splitu kupe kanalice. Reakcije su bile dvostruke. Opcina nije izdavalala odobrenje uz motivaciju

SL. 8. STAMBENA ZGRADA, ZAGREB, KRUGE, ULICA GRADA VUKOVARA 222-224, 1953.-1959.

FIG. 8 APARTMENT BLOCK, ZAGREB, KRUGE, VUKOVAR ST., 1953/59

SL. 9. OSNOVNA SKOLA, KUMROVEC, 1955. (KO-AUTORI: B. RADIMIR, V. JURANOVIC)

FIG. 9 PRIMARY SCHOOL, KUMROVEC, 1955 (CO-AUTHORS: B. RADIMIR, V. JURANOVIC)

SL. 10. OBITELJSKA KUĆA T. M., SPLIT, 1957. (KO-AUTOR: J. MARASOVIĆ)

FIG. 10 SINGLE-FAMILY HOUSE T. M. SPLIT, 1957 (CO-AUTHOR J. MARASOVIĆ)

SL. 11. STAMBENA ZGRADA, TROGIR, 1955.

FIG. 11 APARTMENT BLOCK, TROGIR, 1955

SL. 12. LOKAL „CENTROTURIST”, ZAGREB, ILICA 1A, 1958.

FIG. 12 CENTROTURIST BAR, ZAGREB, ILICA 1A, 1958

II. TIPOLOGIJA (1945.-1960.)

II TYPOLOGY (1945-1960)

Razdoblje 1945.-1960. godine obilježava enormna stvaralačka produktivnost Nevena Šegvića. Tipologija zadataka napadno je heterogena; možemo pretpostaviti da je arhitekt svjesno odabirao „itinerar” prolaženja kroz gotovo kompletnu sadržajnu i tipološku arhitektonsku problematiku. Akumulirano iskustvo i apsolvirane teme iskristalizirale su niz radova koji će postati polazne točke njegovih opusa ili osnova morfologije Šegvićeva suverenog izraza prve polovice šezdesetih godina (postnatječajna studija CK u Beogradu, restitucija Sorkočevićeva ljetnikovca u Dubrovniku, škola u Kumrovcu, stambena zgrada u Trogiru, obiteljska kuća T. M. u Splitu).

Standardne kućice - tipološke jedinice individualnoga stanovanja (tip A/B, Gradac, Bačvice), prilagođene su svojoj konstrukcijom tehnologiji serijske montažne produkcije, one su materijalizacija autorova socijalnog kreda objavljenoga 1945. godine: „Najosnovnija zadatak arhitekture danas jest: stvoriti krov nad glavom našim ljudima.”⁹ Iako će poslije pisati apologiju mladim arhitektima koji su u Zagrebu (Folnegovićevo naselje, Remetinec, Kruge, Borongaj) razradivali „Jugomontov” sustav montažnih stambenih kuća „JU 60”, on se više nikada neće vratiti tome obliku projektiranja.¹⁰ Ali, metodu redukcije izražajnih elemenata zadržat će kao jedan od konstitutivnih slojeva vlastita projektantskog pristupa, a socijalnu bitnost arhitektonskog poziva projicirat će u latentnu potku svojem cjelokupnom djelu. Najznačajniji rad – odraz navedene problematike – ostat će tako natječajni projekt za tipiziranu stambenu zgradu kolektivnoga stanovanja iz 1947. godine, predviđen za Beograd.

Reprezentativne državotvorne palače (natječajni projekti za Centralni komitet i Vladu u Beogradu, te Skupstinu Slovenije u Ljubljani) već su svojim programom imanentni nositelji društveno-političke simbolike. Odabir ili sna-

ga vokacije stvaraoca oduvijek je definirala reprodukciju, antipacijiju ili retardaciju aspekata „duha vremena” prisutnog u umjetničkom djelu. Problematika monumentalnog izraza tih godina čak i prethodi ondašnjim svjetskim tijekovima. Šegvićeva postnatječajna studija CK KPJ na obalama Save i Dunava materijalizacija je optimističkih humanističkih ideala o otvorenomu demokratskom društvu. Nekoć narativni simbolički elementi programa državne reprezentacije sada su dinamičnom prostornom koncepcijom komponirani apstraktnim oblikovnim jezikom. Neki oblikovni elementi - npr. hipertrofirani horizontalni (corbusierovski) *fenêtres en longueur* koji dobivaju novu autentičnu redukcijisku izražajnu kvalitetu (susrećemo ih već na projektu poslovne zgrade „Slobodne Dalmacije” iz 1947.) - šezdesetih će se godina ponovno

da su Firule ‘predjel za vile’, a ne za teške kuće, dok je ‘učeni’ dio taj objekt smatrao retardacijom, jer je kuća bez ravnog krova tog tadanjeg simbola ‘moderniteta’. No Horvat je išao svojim vlastitim putem stvaraoca hermetički zatvorenog za površne i pausalne procjene na principu naprijed - nazad. Zaljubljen u Dalmaciju, njene gradove, arhitekturu, pejzaže, tražio je tu svoje inspiracije. Revije i kalupi bili su u drugom, trećem ili četvrtom planu, a aglomeracija Skripa, Bola, Milne ili bilo kojeg drugog mjesta Braća ili Hvara, bile su u prvom planu. Temeljito ih je upoznao, ulazio je u te aglomeracije svojom arhitekturom diskretno, kulturno, pokušavajući da se nadoveže na sjajan arhitektonski lanac ostvaren na našoj obali. U isti je čas Ibler radio na Korčuli, Galic u Dubrovniku, Kauzlaric-Gomboš u Kolocupu, Planić po Zagrebu i Albini (mimo otpora) Arka u Zagrebu. Stvarala se tako specifična kultura naseg arhitektonskog moderniteta.” (ŠEGVIĆ, 1978: 102)

9 ŠEGVIĆ, 1945: 3

10 „...jedna grupa mladih arhitekata preuzela je inicijativu i započela rješavati građevinsko-izvodacke probleme, zaista suvremeno, industrijski. Našao sam ih u „Jugomontu”. To su arhitekti: Holub, Solar, Budimirov, Mirković, Hlebek, Ivaniš, Furman, Muzer, Milčić i statičari Kolobov, Sunara... Kada gledam spominjane objekte „JU-60”, onda vidim velike mogućnosti variranja veoma malog broja elemenata, uz široke mogućnosti komponiranja. Uostalom, sve su velike arhitektonske epohe eliminirale, odnosno subsumirale svoje građevinske elemente na minimum, što nam daje pravo i na eliminiranje balasta iz naše građevne tehnike. Pod balastom mislim individualizirano „obrtничко” konstruiranje i građenje od slučaja na slučaj, koje je ne samo skupo, već kao i sve efemerno i proizvoljno, skoro uvijek neestetsko.” (ŠEGVIĆ, 1961: 8)

SL. 13. REGULACIJA ZAPADNE OBALE, SPLIT, PROJEKT 1959./1960. (SA SURADNICIMA)

FIG. 13 WEST COAST REGULATION, SPLIT, PROJECT 1959/60, (WITH ASSOCIATES)

pojavit - osamostaljeni - kao lajtmotiv njegova arhitektonskog rukopisa.

Restitucija Sorkočevićeva ljetnikovca na Lapadu u Dubrovniku, adaptacija sklopa osam srednjovjekovnih zgrada jugoistočno od vestibula u Splitu, projekti adaptacija samostanskoga sklopa Sv. Marije u Muzej srednjovjekovne umjetnosti u Zadru i samostana na Mljetu... - arhitektonski su zadaci koji u svojoj biti apsolviraju problem konteksta prostora. Mogućnost intenzivne produkcije i slobodne, vehemantne arhitektonske ekspresije zamijenjena je prioritetom analitičkog istraživanja, mukotrpnim promišljanjem arhitekture dijaloga, prilagodbe, verifikacije i valorizacije slojevitih aspekata arhitekture. Metoda autorskog procesa kreativnog rada sada je i a priori vezana za višeslojne odrednice kulturološkog prostora. Štoviše, ti zadaci predodređuju njegov afinitet prema teorijskom radu te traženju korijena i konstanta fenomena hrvatske arhitekture.

Iz petnaestak projekata školskih zgrada iskristalizirala se osnovna škola izgrađena u Kumrovcu, posebno djelo Šegvićeva opusa. Modelirana arhitektonika građevine stoji uz bok vrhunskim ostvarenjima koja slijede tek dvadesetak godina poslije. Simultanost kompleksnog oblikovanja i jednostavna izražajna čitljivost primjer su teorijske težnje za sintezom gradbenih elemenata arhitekture - strukture, funkcije i forme, u ovom slučaju ostvarenih unutar sklopa problematike regionalnoga konteksta.

Višekatne stambene zgrade radi uglavnom u Zagrebu (Ulica grada Vukovara), Splitu (Dražanac, projekti „Split”, Špinut) i Zadru (blok kod Sv. Krševana, projekt bloka na Obali). Ovisno o formatu prostornog utjecaja, zgrade su u pravilu projektirane kao sastavni dijelovi šire urbanističke koncepcije.

Stambena zgrada izgrađena u Trogiru 1955./56. god. obično se nalazila na marginama sistematizacije Šegvićeva opusa. Međutim, deklarativna „dosljednost” kojom je provedena

SL. 14. ZGRADA „POMORSKE PRIVREDE”, SPLIT, 1963. (NAGRADA „VIKTOR KOVAČIĆ”)

FIG. 14 BUILDING OF *POMORSKA PRIVREDA*, SPLIT, 1963 (VIKTOR KOVAČIĆ AWARD)

njezina arhitektonska dispozicija danas nam ukazuje na njenu važnost znakovitog repera kasnijeg stvaralaštva: markantni volumen krajnje točke izgrađenog poteza rive (prije kaštela), inzistiranje na poziciji prostorne cezure i „gradskosti” karaktera pročelja grada (u kontrastu s ambijentalnim zaledem predjela Pasi-ke), diferencijacija rustikalnog postamenta (gradske teksture obloge) od britkoga apstraktnoga korpusa stambenih katova, „inicialni zaba-tni kvadrat” i asketski purificirana propor- cija horizontalnih poteza punih i upuštenih plo- ha stambenih loda pročelja (A:A':A:A':A').

To isto razdoblje 1945.-1960. otvara daljnji, gotovo nedokučiv spektar raznovrsne arhitektonske tipologije, od koje izdvajamo pro- jekte fakultetskih zgrada (Tehnički fakultet, proširenje Poljoprivredno-šumarskog fakul- teta, Akademija i internat u Runjaninovoj uli- ci, sve u Zagrebu), muzeje (Muzej hrvatskih starina u Klišu i u Splitu na lokalitetu uz „Meš- trovićev kaštelet”, Muzej srednjovjekovnih spomenika u Zadru), poslovno-upravne zgra- de (tiskara i uprava „Slobodne Dalmacije” u Splitu), hotele (natječaj za Plitvice), student- ski dom (natječaj za Pariz), spomenike itd.

Obiteljska kuća T. M. u Ulici Marasovića u Splitu primjer je intimističkog pristupa kojim Šegvić sredinom pedesetih godina problema- tizira odnos regionalnog i univerzalnog, na način koji će poslije u svjetskoj terminologiji biti obuhvaćen pojmom „kritičkog regionaliz- ma”. Tih godina gradi atelijer kiparu Kostu Angeli Radovaniju u Natorovoj ulici u Zagre- bu (na parceli na kojoj je svojedobno odustao od izgradnje vlastite obiteljske kuće) i kiparu Dušanu Džamonji u Ilici podno Rokova peri- voja. Reduciranu intervenciju pejzažnog pri- stupa definira 1958. godine gradnjom otvore- noga gledališta u Opatiji.

Problem interijera, dilemu odnosa arhitek- tonskog i scenografskog, razrađuje 1949. go- dine u komornom tretmanu knjižare „Mla- dost” u Ilici 7 u Zagrebu, te 1958. (u suradnji s B. Bernardijem, V. Bakićem i E. Murtićem) u

SL. 15. OSNOVNA ŠKOLA, VIS, 1964. (KO-AUTOR: A. M. JELIČIĆ; NAGRADA „VLADIMIR NAZOR”)

FIG. 15 PRIMARY SCHOOL, VIS, 1964 (CO-AUTHOR: A. M. JELIČIĆ; VLADIMIR NAZOR AWARD)

SL. 16. LUČKA SVJETLA, BAR, 1960.

FIG. 16 LIGHTHOUSE, BAR, 1960

SL. 17. HOTEL „EXCELSIOR”, DUBROVNIK, 1958./1965. (KO-AUTOR: A. M. JELIČIĆ)

FIG. 17 EXCELSIOR HOTEL, DUBROVNIK, 1958/65 (CO-AUTHOR: A. M. JELIČIĆ)

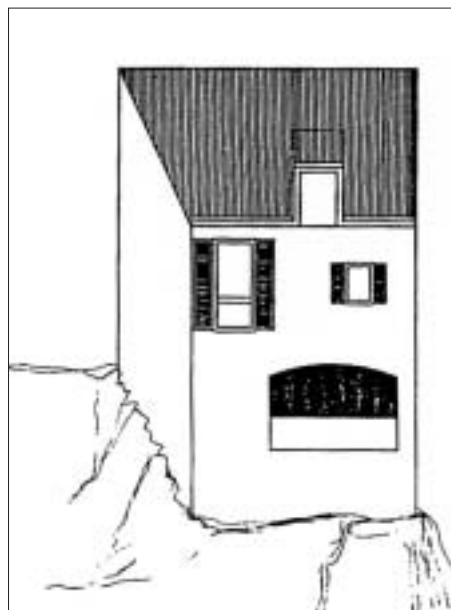

SL. 18. POSLOVNA ZGRADA, PERISTIL, SPLIT, 1965.
FIG. 18 OFFICE BLOCK, PERISTIL, SPLIT, 1965

SL. 19. HOTELSKI SISTEM MARJAN, SPLIT, PROJEKT, 1967.
FIG. 19 HOTEL MARJAN, SPLIT, DESIGN, 1967

SL. 20. OBITELJSKA KUĆA „SARIC”, VRŠAR, PROJEKT, 1971.
FIG. 20 SINGLE-FAMILY HOUSE SARIC, VRŠAR, DESIGN, 1971

SL. 21. STAMBENO-POSLOVNA ZGRADA „LLOYD'S REGISTER OF SHIPPING”, SPLIT, 1965.
FIG. 21 RESIDENTIAL AND OFFICE BLOCK OF LLOYD'S REGISTER OF SHIPPING, SPLIT, 1965

SL. 22. HOTELSKI KOMPLEKS „PERNA”, PELJEŠAC, DJELOMIČNA REALIZACIJA, 1971. (KO-AUTOR: B. RADIMIR)
FIG. 22 HOTEL COMPLEX PERNA, PELJEŠAC, PARTIAL EXECUTION, 1971 (CO-AUTHOR: B. RADIMIR)

total-designu likovnog rješenja ulaza, kavane i bara „Neboder” u Illici 1a u Zagrebu,¹¹ kao i *vis-a-vis* u lokalu „Centroturista” u prizemlju istoga prostora.

Odmak od ambivalentne problematike interijera i povrat likovnom ali funkcionalno jasnom zadatku, fokusiranom na bit prezentiranoga umjetničkog djela (u istoj domeni unutarnjeg uređenja prostora), pridonose postavi izložaba: Ede Murtića u Muzeju suvremene umjetnosti (1955.) i Umjetničkom paviljonu (1956.), kao i grupe „Mart” (1958.) u istome prostoru, te arheološke izložbe „Skulptorska ljepota Antike” u podrumima Dioklecijanove palače u Splitu (1959.).

Ipak, „točka na i” toga razdoblja, ujedno i inicijacija autorskog potencijala nadolazećih godina, jest realizacija lučkih svjetala u Baru. Dva svjetionika, krajnje točke lukobrana, plastičitetom konstruktivne ekspresivnosti dokaz su akumulacije „meštrovicvijanskog iskustva” i moći interpretacije arhitektonske plastike u dramatičnom prirodnom reljefu.

III. „ŠEGOVIJANA” (1960.-1965.)

III ŠEGOVIJANA (1960-1965)

„Šezdesete godine” Šegvić započinje maestralnim projektom Zapadne obale Splita koji radi s grupom autora,¹² a zatim tijekom nekoliko sljedećih godina realizira svoj gotovo cjelokupan arhitektonski opus: palača Pomorske privrede u Splitu (nagrada „Viktor Kovačić”), hotel „Excelsior” u Dubrovniku, škola u Visu (nagrada „Vladimir Nazor”), poslov-

no-stambena zgrada „Lloyd” i antologijska kuća na Peristilu u Splitu.

Tri je godine trebalo proteći (1962.-1965.) da se materijalizira ne samo osebujan arhitektonski autorski duktus već i da nastane djelo koje će postati novo ishodište hrvatske suvremene arhitekture.¹³

Njegova osobna elementarna geometrija horizontale omogućena je primjenom skeletnoga nosivog sustava koji oslobađa pročelje konstruktivne uloge. Arhitektonski element - „par excellence” corbusierovske provenijencije, filtriran dubrovačkim prostornim iskustvom i transponiran u prepoznatljiv šegvićevski izraz - naznačen je već i u ranijim radovima iz četrdesetih godina,¹⁴ a petrificiran stambenom zgradom u Trogiru 1955. godine.

¹¹ Zvucnu kulisu, umjesto klasičnog orkestra, trebao je tada projektirati danas svjetski priznat maestro akustično-konkretna glazbe Ivo Malec.

¹² Koautori: B. Barišić, S. Baldasar, B. Kalajdžić, B. Kalogjera, P. Mudnić, L. Perković, B. Pervan (KALOGJERA i sur., 1961: 79)

¹³ „...Eksperimenti koji su sazreli u prethodnim radovima, donijeli su plodove i doveli do logičnih zaključaka o apsolutno jedinstvenoj koncepciji, u kojoj je citav organizam skladno integriran, od tlocrta do koncepcije volumena i strukturalne solucije. Gradilišna situacija je znalacki odabrana. Atmosfera mora spaja se s atmosferom mora stabala i trave, a negdje na pola puta urasla je arhitektura. Iza raskošnog vanjskog predprostora i stepenovanja terena, iza ozbiljnog zelenila burom povijenih stabala hladna, svijetla, upravo blistava ploha, a zatim iznenađenje toplog ugodaja unutarnjeg otvorenog prostora, ozelenjenog i likovno obogaćenog „patia”. Slijede jasne komunikacije u upravne, razredne i servisne prostorije, opet iz prostora u prostor. Nema tu sirovih hladnih koridora sa linijskim razvojem kao što se vidaju danas u mnogim shemama. Ni toliko definiran

Šegvićeva fasadna lamela oblikovni je element kojim autor rješava logičku podvojenost problema oblikovanja pročelja, s obzirom na: a) razinu funkcionalnih zahtjeva unutarnjeg organizma zgrade i b) razinu zahtjeva urbanističkoga konteksta grada. U varijantnim rješenjima taj će se element sigurnim potezom velikog majstora, nepogrešivom procjenom prostornoga duktusa, javljati u varijantama od aplikacije (zgrada Pomorske privrede, koncipirana kao segment urbanističkoga rješenja gradskog poteza Zapadne obale), membrane (ambivalentan, otvoreno-zatvoreni prostor patija škole u Visu), kompozicijskog elementa dizajna korpusa građevine (cezura postamenta i lebdece mase hotela „Excelsior”), do jedinstvenog sloja fasadne plohe (intimitet interijera poslovnih prostorija zgrade „Lloyda” u Splitu) ili transponiran u plašt „klasično” oblikovanog pročelja (lebdeca velikoplošna opna kuće na Peristilu).

Horizontale njegovih ostvarenja reducirane su gotovo do asketske atekulacije kojom autora puristicka suzdržanost postaje vlastita oblikovna signatura, očitana kako u arhitektonskoj tako i u urbanističkoj komponenti njegovih djela. Takvim izrazom koji određuje kulminaciju njegove prve sintetske faze stvaralaštva, arhitekt svoga vremena i svoga prostora artistički korespondira s koncentracijom reducirane linije horizontale imanentne likovnom senzibilitetu epohe. Ipak, Šegvićovo poimanje „škole”, odnosno kontinuiteta arhitektonskih zamisli, kao generatora kulturološkog profila pripadajućeg prostora očituje se unutar matične discipline ponajprije prebacivanjem referentnog luka „nultog stupnja apstrakcije”¹⁵ Drage Iblera (njegova učitelja s Umjetničke akademije), s kraja dvadesetih i početka tridesetih godina prošloga stoljeća, prema profinjenoj, lirskoj, purističkoj profilaciji arhitekta Aleksandra Dragomanovića (kolege i prijatelja s Arhitektonskoga fakulteta) iz druge polovice šezdesetih godina. Ujedno,

prostor kao sto je stubišni nije odijeljen, uklopljen je logično u čvor iz kojeg sve teče. Teče interieur u eksterijer preko poluotvorenih prostora. Tu su se sreli volumen, opseg i dubina, a ne samo linearno i dekorativno. ...To je ona tipična Šegvićeva sklonost čistim volumenima, u kojima i prijeko potrebni otvori ostaju nesumnjivo u kontinuitetu površina, ako su i duboko urezani... Posjeduje racionalan kult stereometrije, ali odbija totalnu transparentiju svojih ploha. Majstor je iskrene koncepcije „organične škole”, ali - kad ga smeta - nije suglasan s njenom morfologijom. I još nešto, čega se moderni arhitekt malokad želi odreci. Škola nije „fotogenicna”. Aparat ne može uhvatiti najbolje vizure i kvalitete objekata. Suprotno mnogim lažnim ljepotama umjetnosti kamere, čijim se trikovima tako često služi moderna i kvazimoderna arhitektura.” (GVOZDANOVIC-SEKULIĆ, 1968: 239)

14 Poslijenatječajna studija za CK KPJ u Beogradu, zgrada „Slobodne Dalmacije” u Splitu. (ŠTULHOFER, UCHYTIĆ, 1995: 23, 26)

15 ČORAK, 1981: 103

16 ŠEGVIĆ, 1967: 6

to je arhitektura istinske kozmopolitske provenijencije univerzalnog prostora kojim je arhitekt svojim talentom kritičkoga stajališta suvereno plovio.

Sredinom sedamdesetih realiziran je Muzej u Rijeci, posljednje Šegvićevo izvedeno djelo, a poslije će u još nekim projektima rafiniranim pomakom nadograditi zrelu, kristalnu fazu, svoga arhitektonskog izraza.

U nizu, u literaturi eksponiranih radova, nepravedno bi bilo zapostaviti rekonstrukciju stambene zgrade u splitskom Getu (u Rodrigovoj ulici), koja ambijentalnim izrazom kompletira Šegvićev odabir metode pristupa splitskoj arhitekturi, kao i jednostavnu ali elegantnu obiteljsku kuću Repanić, izgrađenu u zaljevu Saldun na Čiovu pokraj Trogira.

IV. URBOARHITEKTURA (1965.-1975.)

IV URBAN ARCHITECTURE (1965-1975)

Realizacijom zgrade na Peristilu 1965. godine *ex abrupto* prekinut je niz gradnji. Sljedećih deset godina, s iznimkom hotela u Perni, Šegvić gotovo da ne izvodi nijedno arhitektonsko djelo (a nakon riječkog Muzeja 1975. godine više ni ne gradi).

Akumulirano iskustvo oblikovnoga prosedea koncentrirat će u višegodišnjem radu na Muzeju revolucije u Rijeci. Primarni interes za arhitekturu građevine i utemeljenje grada sada je transliran na istraživanje zakonitosti i potencijala širega prostornog formata (jedino arhitektonska problematika prisutna je još u tipologiji hotela ili muzeja spomen-doma).

Tako je u tome smislu projekt „Hotelski sistem Marjan” (HSM) utemeljen na studiji kulturološko-prostorno-geografskih karakteristika regije, a diferencijacija „obalno-civilizacijskog” od „otočno-arhaiskog” pojasa kapitalni je planersko-vizionarski doprinos toga rada.¹⁶

Šegvićevi projekti toga doba - fizički veliki arhitektonski ili urbanistički zahvati u prirodni ili urbani kontekst - u pravilu su tretirani kao teorijske problemske studije, kako ih sam izričito deklarira:

– HSM (1967.) - „Skica modela turističko-hotelsko-ugostiteljskog sistema za područje Split-Trogir-Marina-Drvenik-Solta-Vis-Palagruža”;

– hotel u Perni (autori: B. Radimir, N. Šegvić, 1971.) - „Kompozicija specifičnog urbano hotelskog ansambla Perna pokraj Orebića na poluotoku Pelješcu” (na osnovi studije definicija modela rješenja velikih turističkih aglomeracija na način stvaranja gradskoga mediteranskog ambijenta);

– studija hotela u Rabu (1969.) - Analiza rekompozicije širega obalnog poteza historijske jezgre Raba uz studiju „Kulturno-historijskog

SL. 23. MUZEJ REVOLUCIJE, RIJEKA, 1972.-1976. (REPUBLIČKA I SAVEZNA NAGRADA „BORBE”)

FIG. 23 MUSEUM OF THE REVOLUTION, RIJEKA, 1972/76 (REPUBLIC AND FEDERAL AWARD OF BORBA)

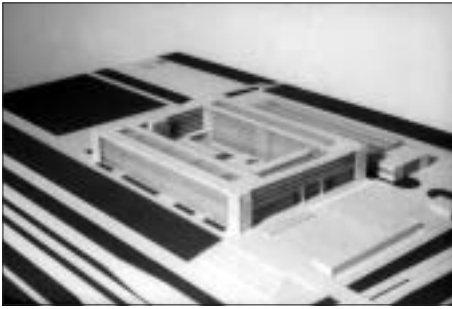
SL. 24. STAMBENO-POSLOVNO NASELJE „DURO ĐAKOVIĆ”, SARAJEVO, NATJEČAJNI PROJEKT – OTKUP, 1975. (KOAUTORI: I. JURAS, E. ŠPIRIC)

FIG. 24 HOUSING AND OFFICE DEVELOPMENT DURO ĐAKOVIĆ, SARAJEVO, WINNING ENTRY, 1975 (CO-AUTHORS: I. JURAS, E. ŠPIRIC)

SL. 25. SPORTSKO-POSLOVNO-DRUŠTVENI CENTAR, SPLIT, NATJEČAJNI PROJEKT – I. NAGRADA, 1973. (KOAUTORI: V. DELFIN, M. MARETIĆ, Ž. VINCEK)

FIG. 25 SPORTS, BUSINESS AND CULTURAL CENTRE, SPLIT, WINNING ENTRY, 1973 (CO-AUTHORS: V. DELFIN, M. MARETIĆ, Ž. VINCEK)

SL. 26. FAKULTET GRAĐEVINSKIH ZNANOSTI, ZAGREB, SLOBOŠTINA, NATJEČAJNI PROJEKT, 1979.

FIG. 26 FACULTY OF CONSTRUCTION ENGINEERING, ZAGREB, SLOBOŠTINA, COMPETITION ENTRY PROJECT, 1979

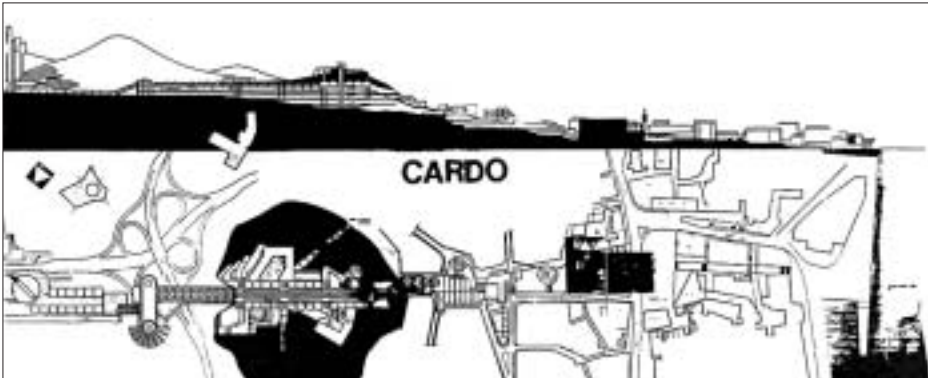

SL. 27. MEMORIJALNI MUZEJ I SPOMEN-PODRUČJE DOTRŠČINA, ZAGREB, NATJEČAJNI PROJEKT - I. NAGRADA, 1980.

FIG. 27 MEMORIAL MUSEUM AND DOTRŠČINA AREA, ZAGREB, WINNING ENTRY, 1980

SL. 28. SPOMEN-DOM, ŠIBENIK, NATJEČAJNI PROJEKT - I. NAGRADA, 1976. (KOAUTORI: I. JURAS, E. ŠPIRIĆ, A. VULIN)

FIG. 28 CULTURAL CENTRE, ŠIBENIK, WINNING ENTRY, 1976 (CO-AUTHORS: I. JURAS, E. ŠPIRIĆ, A. VULIN)

razvitka izgradnje kao podloga projekata rekonstrukcije cjelokupnog obalnog poteza¹⁷;

– hotel „Gornji grad” u Zagrebu (autori: A. M. Jelincić, N. Šegvić, 1970.) - „Analitička studija izgradnje hotela u sklopu južnog pročelja historijskog ansambla Gornjeg grada u Zagrebu”.

Arhitektonsko-urbanistička studija Trnja i današnje Ulice grada Vukovara „Brezje-Kruge” (autori: M. Kollenz, N. Šegvić, 1971.) inicira niz vrhunski priznatih natječajnih radova. Projekti sarajevskoga stambenog naselja „Đuro Đaković” (autori: I. Juras, E. Špirić, N. Šegvić, 1975.)¹⁸ i Spomen doma u Splitu (autori: V. Delfin, M. Maretić, N. Šegvić, Ž. Vinček, 1973.) primjeri su totalnog urboarhitektonskog pristupa, na fizičkoj granici megastruktura.

Splitski je projekt ujedno i podloga teoretske studije *Una nuova struttura al confine del centro storico* („Nova struktura na granici povijesnog centra”) kojom je prof. Šegvić nastupio na Međunarodnom simpoziju o preradbi gradskih centara u Rimu 1973. godine. S tezom o nepostojanju termina „povijesne”, već samo „gradske” jezgre, isprovocirao je burnu diskusiju sudionika.

Šibenski projekt „Spomen-doma” (autori: I. Juras, N. Šegvić, E. Špirić, A. Vulin, 1976.) polarizira arhitektonski projekt kao inicijaciju rješenja cjelovitog problema grada - izgradnjom megastrukturnoga višekilometarskog poteza „Cardo”.¹⁹

Godine 1978. u statusu stručnoga suradnika sudjelovat će na izradi urbanističkog projekta „Njivice” u Zagrebu. U uvodnom tekstu *Polazne postavke urboarhitektonskog projekta Njivice, zona C* (koji potpisuje zajedno s autorom projekta Brankom Kinclom), supsumirat će svoje dotadašnje iskustvo u navedenoj problematici. Oblikovni i teorijski odrazi toga rada reflektirat će se u Šegvićevu zaključnome maestralnom autorskom razdoblju.²⁰

Godine 1971., kao intimna digresija i antipod trenutnoj problemskoj preokupaciji, nastaje projekt minijature obiteljske kuće „Sarić” u Vrsaru, briljantan autorski izazov te ispit o znanju i moći arhitektonske profilacije.

V. KRISTALI: PALAČE I GRADOVI (NAKON 1975.)

V CRYSTAL-LIKE QUALITY: PALACES AND TOWNS (AFTER 1975)

„Ono što mi znamo kao vrhunac romantizma, vrhunac gotike, to je selekcionirano kroz stoljeća, jer objekti, ili urbani ambijenti, ili čak gradovi - cjeline su kao ljudi, u svojem se trajanju potvrđuju. Novo ne može nikada kvariti staro, osim ako je novo defektno u dimenzijama. Dimenzija je najveća opasnost. A dimenzija, odnosno profilacija bitno je svojstvo arhitekta. Ako arhitekt ne zna da profilira, on gubi prostornu bitku...”²¹

Šegvićev *capolavoro*, riječki Muzej,²² inaugurira završnu fazu njegova opusa koja je obilježena sažetim kristalnim projektima „palaca” i „gradova”.

Dok su ranije projektirane zgrade očitavale i reinterpretirale postojeće logične gradske točke, njegove palače - Muzej revolucije u Rijeci (1975.), natječajni projekti Fakulteta građevinskih znanosti (1979.) i Muzeja - informativnog centra na Dotrščini (1980.) u Zagrebu - potencijalnom energijom svoje arhitektonike isijavaju u prostor novu, isključivo vlastitu

17 Navedenu studiju Šegvić izrađuje u zajednici s konzervatoricom dr. I. Perčić.

18 ŠEGVIĆ I SUR., 1975: 85

19 JURAS I SUR., 1977.

20 „Tisucudevetstotinatridaset i druge izložen je bio u zagrebačkom umjetničkom salonu „Ulrich” projekt arhitekta „Picmana i Seissela” za izgradnju zakladnog zemljišta na Jelacicevom trgu. Prvi put je time kod nas afirmiran novi urboarhitektonski pristup i to u času kad su se u Evropi stare gradske jezgre diagnosticirale kao rak-rane urbanog tkiva, pa se za mnoge predlagalo njihovo otklanjanje. Tada se to nazivalo asaniranje, a u stvari bila su predviđena rušenja zbog spekulacije sa terenima. No ovi projektantski napori Picman-Seissela ostali su na žalost samo na papiru i tako je propala divna šansa za rekompoziciju stare gradske jezgre i ostvarenja novog urbanog modela... Potrebno je zato danas i ovdje navesti da se taj proces i u drugim bogatijim zemljama i sredinama veoma slično razvijao. Situacija se znatno poboljšala kada su najjače arhitektonske snage kao Gropius, Le Corbusier, Luj Kahn, Smithson, van Brook-Bakema i niz drugih stvorili nove urboarhitektonske modele za razvitak i interpretativne mogućnosti modela - kazeta... Kazeta se kao osnovica više ne uzima shematski, prilazi joj se sve češće stvaralački. Počinju se tražiti njene unutarnje vrijednosti, što će svakako biti jedan duži proces sazrijevanja... Urboarhitektonskim pristupom (sto pojednostavljeno znači urbanistički i arhitektonski projekt u isti čas) koji se već afirmirao u mnogim zemljama, napravljen je projekt jedinstvene prostorne fizionomije prema modelu Samoupravne zajednice i njenog razvitka, i to prema urbanom modelu koji je, kako smo naveli, 1932. g. iniciran u Zagrebu. Što se ovim projektom htjelo ostvariti na Njivicama? Odgovor bi shematski glasio: zajedništvo, ali uz osjećaj da smo u Zagrebu.” (KINCL, ŠEGVIĆ, 1978: 1)

21 ŠEGVIĆ, 1975.a: 13

22 „...Muzej revolucije u Rijeci djelo je tipično stereotomskog koncepta, oslobođeno svake suviše naracije. Izražajna sredstva svedena su na fundamentalne elemente kubitusa, plohe, linije. Umjesto deskripcije objekt reflektira svoju umjetničku poruku krajnje lapidarnim arhitektonskim jezikom. U vremenu koje favorizira ekscese i ekshibicionizam u arhitekturi (ne samo u njoj), Muzej u Rijeci svojom odmjerenošću i discipliniranom organizacijom može biti putokaz i opomena istovremeno.” (MILIĆ, 1977: 16)

kvalitetu. One induciraju nove prostorne silnice koje daju impuls budućim pomacima u urbanim odnosima spomenutih gradova.

Vjekovni problem arhitekture - odnos strukture, funkcije i forme - koji je veoma zaokupljao autora (obuhvaćen pojmom sinteze u arhitekturi), prisutan je u biti prosedeja klasične „moderne arhitekture” XX. stoljeća. Rješavan je vještinom sposobnosti superpozicije tih elementarnih slojeva. Kako općenito u arhitekturi toga doba, tako i u njegovim dotadašnjim radovima - ti se elementi mogu sagledati simultano, ali i kao zasebni entiteti. Međutim, u razdoblju o kojem je riječ, Šegvićev „kristalni” volumetrijski objekti oblikovani su poput samodostatnih modela; projektirani su na osnovi gradbenoga tkiva konstrukcije i neopходne membrane. Arhitektonska metoda projektiranja dispozicije same strukture zgrade sada definira u istome kreativnom činu jedinstven gradbeni arhitekton. Projekti gradova posvećeni su „rubnim uvjetima” hrvatskog, ali i autorova (mediteransko-kontinentalnoga) kulturološkog prostora - Zagrebu i Splitu. Oba, naime, uz postojeću obrađuju i problem nove gradske matrice.

Projekt za Zagreb (autori: B. Kincl i N. Šegvić, 1982.) - „Studija centralnog gradskog prostora Zagreba na području Trnja i Novog Zagreba te priobalja Save od Željeznickog mosta do Mosta mladosti” pozitivistička je, modernistička i vitalna nadgradnja dizajna postojećih gradskih matrica.

Projekt za Split (autori: M. Hrčić, D. Mance, N. Šegvić, 1985.) - „Urbanističko rješenje gradskog područja Žnjan-Dragovode u Splitu” romantična je materijalizacija akumuliranog iskustva zavicajnog prostora, oblikovana vrhunskom ekspresijom „jezika” tadašnjeg trenutka.²³

Godine 1991. (u suradnji s M. Hrčićem) sudjeluje na „Natječaju za Katolički centar župe Gospe fatimske u Splitu”. Taj je rad - koji primarno rješava urbanistički okvir, a tek sekundarno problematizira suvremeni sakralni prostor - svojim sadržajem posljednja tipološka karika u slijedu radova Šegvićeva arhitektonskog opusa.

REKAPITULACIJA: STRATIFIKACIJA ARHITEKTONSKOG OPUSA NEVENA ŠEGVIĆA

RECAPITULATION: STRATIFICATION OF NEVEN ŠEGVIĆ'S ARCHITECTURE

I. faza - Inauguracija analitički definira kulturološki prostor Šegvićeva djelovanja. Prvim

splitskim kućama on trasira problem autohtonog i univerzalnog arhitektonskog izraza kao subjektivni stvaralački izazov.

II. faza - Tipologija istražuje sadržajne i oblikovne mogućnosti discipline. U rasponu od problema morfologije monumentalne arhitekture do suptilnih nijansa postava likovnih izložaba Šegvić apsolvira gotovo cjelokupnu skalu arhitektonske tipologije.

III. faza - „Šegovicijana” prva je autorska sinteza. Tijekom samo tri godine realizira gotovo čitav svoj opus, oblikovno formulira samosvojan arhitektonski izraz. Arhitektura lapidarne membrane oplošja zgrade projekcija je utjecaja silnica općeg-urbanističkog i posebnog-arhitektonskog prostora zgrade.

IV. faza - Urboarhitektura analiza je sveobuhvatnoga prostornog odnosa grada i kuće. U cijelom nizu projekata arhitektonski aspekt tretiran je skicozno ili kao detalj; njegov pravi interes uglavnom je usmjeren na fizički širi prostor, od razine grada do razine regije.

V. faza - Kristali: Palače i gradovi stvaralačka je sinteza „materijalne i duhovne” komponente arhitekture; arhitekt Šegvić tada elementarnom građevnom materijom formira prostorne kvalitete izrazitoga doživljajnog intenziteta. Arhitektura je temeljena istodobno na kristalno jasno dorečenoj konstruktivnoj i prostornoj koncepciji. „Palače” iniciraju prostore grada ili same postaju projekti „gradova”.

O OPUSU

ABOUT HIS WORK

Šegvić projicira arhitekturu u kulturološki medij, kamo svako relevantno arhitektonsko djelo neminovno teži i ima svoju imanentnu pedagošku notu. Tako autor uspostavlja kreativni dijalog - kako u okruženju arhitekture, tako i u komunikaciji s cijelim nizom društvenih, estetskih, znanstvenih... disciplina koje se međusobno isprepleću u istome mediju. Ne samo direktan pedagoški rad već i njegov kreativni život posvećen arhitekturi pridonosi profiliranju izraza određene „arhitektonske škole” kao odraz „specifične kulture našeg arhitektonskog moderniteta”.²⁴ Šegvić gradi istu onakvu školu kakvu očitava od primjera hrvatske predromanike do generacijski prethodne linije Felbinger-Kovačić-Ibler. Njegova teorijska analiza tu „školu” obilježava pojmom kontinuirane egzistencije specifične prostorne koncepcije - one koja izrasta iz neposredne životne stvarnosti.²⁵ Takva arhitektura problemski je vezana za definirani prostorni koncept unutar kojega realizira svoju fizičku pojavnost, uz kulturološke posebnosti vlastita prostora, a svojom oblikovnom profilacijom „par excellence” ona je gradotvorna. (Ona

SL. 29. URBANISTIČKA STUDIJA CENTRALNOGA GRADSKOG PODRUČJA..., ZAGREB, NATJEČAJNI PROJEKT, 1981.-1982. (KOAUTOR: B. KINCL)

FIG. 29 TOWN-PLANNING STUDY OF CENTRAL TOWN PART... ZAGREB, COMPETITION ENTRY PROJECT, 1981-82 (CO-AUTHOR: B. KINCL)

SL. 30. URBANISTIČKO RJEŠENJE ŽNJAN-DRAGOVODE, SPLIT, NATJEČAJNI PROJEKT - I. NAGRADA, 1985. (KOAUTORI: M. HRČIĆ, D. MANCE)

FIG. 30 TOWN-PLANNING SOLUTION FOR ŽNJAN-DRAGOVODE, SPLIT, WINNING ENTRY, 1985 (CO-AUTHORS: M. HRČIĆ, D. MANCE)

²³ Paradoksalno je da će pet godina kasnije nizozemski arhitekt Rem Koolhaas, na temelju istog urbano morfološkog predloška, projektirati stambenu jedinicu u Fukuoki u Japanu. (PLEŠTINA, 1991: 18)

²⁴ ŠEGVIĆ, 1978: 102

²⁵ ŠEGVIĆ, 1951: 179

ne pripada kodificiranim oktroiranim stilovima, već izrasta iz unutarnje prostorne logike.)

U tako stvorenim kriterijima povijesti vlastite arhitekture Šegvić projicira i aktualni trenutak u kojemu i sam stvara te tumači „skolu” kojom planira budućnost. Pripadnost zajedničkom prostoru, koji se gradi konstantnom metodom, za njega je odluka etičkog principa.

Na tragu najboljih učenika toga razvojnog luka - od A. Albinija, L. Horvata, J. Neidhardta ... do A. Dragomanovića, a i u projekciji kasnijih generacija Ines i Nikole Filipovića, te one Ivana Crnkovića - i Šegvićeva arhitektura izvire iz univerzalnih obilježja njegova vremena, vlastite umjetničke i estetske spoznaje stvarnosti.²⁶ Pripadnost mjestu i prostoru on uočava lucidnim uranjanjem u specifična pravila prostornog ponašanja danoga lokaliteta, ali pripadnost vremenu pronalazi u univerzalnom kontekstu. Stoga njegovo analitičko očitavanje posebnosti mjesta postiže svoj artistski legitimitet tek u negaciji racionalno sa gledanih činjenica i u dosegnutoj razini sintetski oblikovanog izraza. (Šegvićeva arhitektura postala je tako svojevrsna umjetnička sinteza davno u njegovoj mladosti apsolviranih, teorijski suprotstavljenih kritičkih stajališta polemike Vinka Brajevića i Koste Strajnića tridesetih godina prošloga stoljeća o aktualnom izrazu arhitekture u Dalmaciji.)

Stajališta o arhitekturi, kao specifično oblikovanu humanom prostoru, tumači pojam funkcionalnosti jednakovrijedno u njegovu fiziološkom, kao i u intelektualno-emocionalnom aspektu.²⁷ Sama pak arhitektura, u fizičkoj prezentnosti, opravdava svoj smisao tek onda kad izgrađuje zajedničku društvenu vrijednost.

N. Šegvić odabirom vlastitih arhitektonskih zadataka - bilo teorijskih, bilo projektantskih - prolazi itinerarom hrvatskog teritorija, posebno Dalmacije i urbanoga reljefa Zagreba.

Teorijski opus osnova je njegova pedagoška djelovanja, ali ujedno postaje i platforma kreativnom radu. Istodobno, stvaralački kriterij Šegvićeva je maksima. Ne postoji samo racionalno tumačenje postanka umjetničkog djela. Šegvić tako trasira „prividnu” dilataciju između znanstvene i umjetničke dionice arhitektonskoga prosedeja, koju premošćuje kreativnim postupkom sinteze.

Analitički i racionalni dio njegova pristupa arhitekturi zato fiksira sve okolnosti njezina postanka, određuje rubne uvjete i pravila ponašanja unutar kojih nastaje arhitektura. Šegvićeva sinteza „razuma i poezije”²⁸ definirana je inicijalnim krokiem, kojim determinira prostorni duktus i racionalnom, verbalnom ili tekstualnom eksplikacijom prostornoga koncepta. To je ujedno legitimacija i signatura njegova autorskog djela.

LITERATURA

BIBLIOGRAPHY

1. ČORAK, Ž. (1981.), *U funkciji znaka*, Institut za povijest umjetnosti, Zagreb
2. GVOZDANOVIC-SEKULIĆ, S. (1968.), *Šegvićeva škola na Visu*, „Život umjetnosti”, 7-8: 235-239, Zagreb
3. JURAS, I., ŠEGVIĆ, N., ŠPIRIĆ, E., VULIN, A. (1977.), *Dom Revolucije u Šibeniku*, „Čovjek i prostor”, 24 (287): 8-11, Zagreb
4. KALOGJERA, B., KALAJŽIĆ, B., ŠEGVIĆ, N., MUDNIĆ, P., PERKOVIC, L., BALDASAR, S., BARIŠIĆ, F., PERVAN, B. (1959./1960.), *Obrazloženje natjecajnog rada „16935”*, URBS: 79-90, Split
5. KINCL, B., ŠEGVIĆ, N. (1978.), *Polazne postavke urboarhitektonskog projekta Njivice zona C, Zagreb - Njivice urbanistički projekt zone C*, Zavod za arhitekturu Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Urbanistički institut Hrvatske, lipanj: 1-9, Zagreb
6. MILIĆ, B. (1977), *Nagrada „Borbe” za 1976. godinu*, „Čovjek i prostor”, 24 (291): 16, Zagreb
7. PIPLOVIĆ, S. (1995.), *Graditelj Marin Marasović*, „Hrvatska obzorja”, 4: 953-960, Split
8. PLEŠTINA, L. (1989./1991.), *Stambena matrica između banalnosti i kaosa*, „Arhitektura”, 42-44 (208-210): 13-18, Zagreb
9. ŠEGVIĆ, N. (1945.), *Najosnovnija zadaca arhitekture danas je: stvoriti krov nad glavom našim ljudima*, „Omladinski borac”, 01. 12. 1945: 3, Zagreb
10. ŠEGVIĆ, N. (1946.), *Prilog razumijevanju razvitka moderne arhitekture*, „Kolo Matice hrvatske”: 301-305, Zagreb
11. ŠEGVIĆ, N. (1950.), *Stvaralacke komponente arhitekture FNRJ*, „Urbanizam i arhitektura”, 4 (5-6): 3-38, Zagreb
12. ŠEGVIĆ, N. (1951.), *Arhitektonska „moderna” u Hrvatskoj*, „Republika”, 3: 179-185, Zagreb
13. ŠEGVIĆ, N. (1961.), *Montirano naselje*, „Vjesnik”, 13. 04. 1961: 8, Zagreb
14. ŠEGVIĆ, N. (1967.), *HSM - Hotelski sistem Marjan*, „Čovjek i prostor”, 14 (167): 6-7, Zagreb
15. ŠEGVIĆ, N. (1975.), *O Muzeju narodne revolucije u Rijeci (razgovor)*, „Domesti”, 8 (10): 4-22, Rijeka
16. ŠEGVIĆ, N., JURAS I., ŠPIRIĆ, E. (1975.), *Rad grupe Šegvić-Juras-Špirić (Obrazloženje urbanističko-arhitektonske koncepcije)*, „Glasilo Arhitektonskog fakulteta”, 3: 85, Zagreb
17. ŠEGVIĆ, N. (1978.), *Uz klišu Osnovnu školu „Kajo Gizdić”*, „Arhitektura”, 32 (164-165): 101-104, Zagreb
18. ŠEGVIĆ, N. (1986), *Stanje stvari - jedno viđenje (1945.-1985.)*, „Arhitektura”, 39 (196-199): 118-128, Zagreb
19. ŠTULHOFER, A., UCHYTIŁ, A. (1995.), *Arhitekt Neven Šegvić, Monografija radova*, Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb
20. UCHYTIŁ, A. (1998.), *Biografije i urednički stavovi glavnih urednika Arhitekture, Neven Šegvić*, „Arhitektura”, 51 (214): 66-67, Zagreb

IZVORI

SOURCES

IZVORI ILUSTRACIJA

ILLUSTRATION SOURCES

- SL. 1. Arhiv Šegvić, Zagreb
- SL. 2. ŠTULHOFER, UCHYTIŁ, 1995: 13
- SL. 3. ŠTULHOFER, UCHYTIŁ, 1995: 15
- SL. 4. Arhiv Šegvić, Zagreb
- SL. 5. ŠTULHOFER, UCHYTIŁ, 1995: 29
- SL. 6. ŠTULHOFER, UCHYTIŁ, 1995: 48
- SL. 7. ŠTULHOFER, UCHYTIŁ, 1995: 25
- SL. 8. ŠTULHOFER, UCHYTIŁ, 1995: 139
- SL. 9. AARH
- SL. 10. ŠTULHOFER, UCHYTIŁ, 1995: 125
- SL. 11. ŠTULHOFER, UCHYTIŁ, 1995: 115
- SL. 12. Arhiv Šegvić
- SL. 13. AARH
- SL. 14. Arhiv Šegvić
- SL. 15. ŠTULHOFER, UCHYTIŁ, 1995: 181
- SL. 16. Arhiv Šegvić
- SL. 17. ŠTULHOFER, UCHYTIŁ, 1995: 194
- SL. 18. AARH
- SL. 19. ŠTULHOFER, UCHYTIŁ, 1995: 212
- SL. 20. ŠTULHOFER, UCHYTIŁ, 1995: 230
- SL. 21. Arhiv Šegvić
- SL. 22. Arhiv Šegvić
- SL. 23. AARH
- SL. 24. Arhiv Šegvić
- SL. 25. Arhiv Šegvić
- SL. 26. AARH
- SL. 27. AARH
- SL. 28. ŠTULHOFER, UCHYTIŁ, 1995: 230
- SL. 29. ŠTULHOFER, UCHYTIŁ, 1995: 264
- SL. 30. ŠTULHOFER, UCHYTIŁ, 1995: 269

ARHIVSKI IZVORI

ARCHIVE SOURCES

1. Arhiv Šegvić, Zagreb
2. AARH - Znanstvenoistraživački projekt „Atlas arhitekture Republike Hrvatske – XX. i XXI. vijek”, Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

²⁶ ŠEGVIĆ, 1986: 123 i 125

²⁷ ŠEGVIĆ, 1951: 179

²⁸ ŠEGVIĆ, 1950: 38

SAŽETAK

SUMMARY

STRATIFICATION OF NEVEN ŠEGVIĆ'S ARCHITECTURE

This article is a study of Neven Šegvić's architecture focusing on his architectural achievements as one of the three main subject areas of his work (along with his theory and teaching). The author evaluates each work within the entire collection through a chronological study of catalogues. Through the analysis and assessment of Šegvić's works and stratification, the author elaborates his thesis of five development stages in Šegvić's architectural career.

Stage I - Initiation analytically defines cultural environment of Šegvić's work. With his first designed houses in Split, he addressed the issue of an indigenous yet universal architectural expression as a subjective creative challenge.

Stage II - Typology examines the contents and design span of the profession.

From morphology problems of monumental architecture to sophisticated ways of mounting art exhibitions, Šegvić covers the full range of architectural types.

Stage III - „Šegovicijana” was the first author's synthesis. In three years he produced almost all his works and developed his own unique architectural expression. The architecture of concise building

skin expressiveness is a reflection of influences derived from the general (urban) and individual (architectural space of the building).

Stage IV - Urban Architecture is the analysis of an entire relationship between the town and the building. In a wide range of projects, architectural aspect is treated in a sketch-like or detail-based manner whereas Šegvić's true interest lies in the broad physical setting, ranging from a town to a region.

Stage V - Crystal - like quality: Palaces and towns are a creative synthesis of „material and spiritual” components of architecture. The architect N. Šegvić creates, by means of elementary construction elements, impressive spaces. His architecture is based on a crystal clear completion of both structural and spatial concepts. „Palaces” initiate town spaces or become projects of „towns” themselves.

Neven Šegvić projects architecture into a culture where each relevant architectural work unavoidably involves its own pedagogical aspect. His architecture, therefore, makes its contribution to the formation of an architectural school as a reflection of a specific culture in the context of our architectural

Modernism. He developed an architectural school following the examples from pre-Romanesque period up to the generation of Felbinger, Kovačić and Ibler. Architecture in this sense is contextually tied up to a well defined spatial concept within which it is physically present nurturing specific features of its cultural environment.

Following the same path as his prominent colleagues A. Albin, L. Horvat, J. Neidhardt, A. Dragomanic and later Ines Filipović, Nikola Filipović and Ivan Crnković, Šegvić's architecture emerges from the universal characteristics of his own period as well as his own artistic and aesthetic experience of the world. His strong ties with a particular place and space are reflected in his respect for specific spatial reality of a given location whereas his ties with particular time are rooted in the universal context. Consequently, his analytical observation of a place and its specific features achieves its artistic justification in denying rationally perceived facts and in the achieved level of a synthetic expression. In this way Neven Šegvić, through a selection of his own theoretical or design-related tasks, leaves an indelible trace in Croatian architecture (Dalmatia and Zagreb in particular).

ANDREJ UCHYTIL

BIOGRAFIJA

BIOGRAPHY

Doc. dr.sc. **ANDREJ UCHYTIL**, dipl.ing.arh., voditelj je kolegija Arhitektonsko projektiranje I, II, VI i VII te Hrvatski prostor i arhitektura – Dalmacija (terenska nastava). Sudjeluje na znanstvenoistraživačkom projektu „Atlas arhitekture Republike Hrvatske”. Magistrirao je 1990. godine s radom „Arhitekt Alfred Albin”, a doktorirao 2002. godine s radom „Opus arhitekta Nevena Šegvića”. Dobitnik je „Nagrada 32. zagrebačkog salona” 1997. godine.

ANDREJ UCHYTIL, Dipl.Eng.Arch., Ph.D., Assistant Professor. He runs courses in Architectural Design I, II, VI and VII as well as Architecture in Croatian Regions - Dalmatia (field classes). He takes part in the scientific research project entitled „Atlas of Croatian Architecture”. He got his Master's degree in 1990 and his doctorate in 2002. He was the prize-winner of the exhibition called 32. zagrebački salon in 1997.

